

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

СЕКЦІЯ 17. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПРАВА

Харитонова Тетяна Євгенівна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ПРАВО КОРИСТУВАННЯ ЧУЖОЮ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПОТРЕБ 285

Григор'єва Христина Антонівна

ЗОНИ ПРИСКОРОНОГО РОЗВИТКУ ВДЕ В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ ПЕРСПЕКТИВИ 287

Заверюха Марина Михайлівна

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЛІСОВИХ ВІДНОСИН: Е-ЛІСОРУБНИЙ КВИТОК ЯК
ІНСТРУМЕНТ ПРОЗОРОСТІ ТА КОНТРОЛЮ 289

Канівець Людмила Анатоліївна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ
ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ 292

Karyna Karakhanian

NATIONAL AND INTERNATIONAL ASPECTS OF SUPPORT FOR UKRAINE'S ENERGY SECTOR IN
THE CONTEXT OF WAR 296

Платонова Євгенія Олегівна

ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЕНЕРГЕТИКИ 298

Чумаченко Інна Євгенівна

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕКОСИСТЕМНОГО ВИМІРУ ЛІСОВИХ ПРАВОВІДНОСИН 301

Берзінь Сергій Людвигович

ДРУГИЙ ЕТАП ГІДРОМЕЛІОРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ: ОКРЕМІ ПРАВОВІ
НОВЕЛИ 304

Лабунський Микола Володимирович

ОСОБЛИВОСТІ ВПОРЯДКУВАННЯ ЕМФІТЕВЗИСУ В УМОВАХ ВІЙНИ 307

Поліщук Єгор Сергійович

ЗАСТОСУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ПРОЦЕДУР У МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 311

СЕКЦІЯ 18. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Шамша Ігор Володимирович

ЩО ТАКЕ ДУША? 314

Єременко Олександр Михайлович

ДОБРОЧЕСНІСТЬ В АНТИЧНОМУ ТА НОВОЄВРОПЕЙСЬКОМУ РОЗУМІННІ: VIRTUS, ARETĒ
І МОРАЛЬНА ЧЕСНОТА 317

Смазнова Ірина Сергіївна

АЛГОРИТМІЧНИЙ ІНТЕРПРЕТАНТ І ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ ОСНОВ ПРАВА
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ 319

Капустіна Надія Борисівна

ЦИФРОВА ДЕРЖАВА ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 323

Крижановська Тетяна Олександрівна

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «СУСПІЛЬНА СТІЙКІСТЬ»: СОЦІАЛЬНО-
АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР 325

Токар Людмила Вікторівна

ПАРАДОКС АБДУКЦІЇ 328

Польовий Святослав Сергійович

ЕТИЧНИЙ ВИМІР НАРАТИВУ 331

Скриннік Руслан Алізамінович

ФАТАЛІЗМ ТА ВОЛОНТАРИЗМ В ІСТОРИЧНОМУ ПРОЦЕСІ 333

6. Attracting foreign investment, including the implementation of support programs from international partners, funds and organizations'. Such funding will, first and foremost, be directed towards the rapid restoration of electricity and heat supplies, in particular through the use of equipment that can be rapidly deployed to meet urgent energy needs. Secondly, such programs should contribute to the decarbonization of production and Ukraine's transition to climate neutrality through an alternative energy transformation. The modernization of the energy sector entails compliance with European standards: increasing the share of renewable energy, integration with the EU energy system, and ensuring energy-efficient consumption.

To summarize the above, we note that the restoration and development of Ukraine's energy infrastructure is one of the key strategic priorities both during the war and in the post-war period. Success depends on effective support for the sector through a combination of bank lending, state aid and international investment.

Ключові слова: енергетична безпека, державна підтримка енергетичного сектору, альтернативні джерела енергії, «зелена» енергетика, енергетична інфраструктура, кредитування енергетичного відновлення, військовий стан, війна.

Key words: energy security, state support for the energy sector, alternative energy sources, green energy, energy infrastructure, financing for energy transition, martial law, war.

Платонова Євгенія Олегівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри земельного, екологічного та енергетичного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЕНЕРГЕТИКИ

На сучасному етапі розвитку суспільства для України, яка є енергетично залежною країною, забезпечення стабільного функціонування енергетичного сектору та гарантування енергетичної безпеки держави набуває особливого значення. Важливу роль у цьому процесі відіграє належне правове регулювання використання земель, на яких розміщуються енергетичні об'єкти, а також встановлення правових особливостей, які потребують обов'язкового врахування при наданні земельних ділянок для їх розміщення та подальшого функціонування.

Сучасні виклики, зокрема воєнні дії, необхідність відновлення та модернізації енергетичної інфраструктури, бурхливий розвиток альтернативної енергетики та поступова адаптація національного законодавства до європейських стандартів у сфері енергетики та землекористування, актуалізує необхідність побудови ефективного механізму правового регулювання використання земель енергетики.

В умовах стрімкого розвитку фактичних суспільних відносин у сфері використання земель енергетики, пересічним забудовникам та інвесторам важко

зорієнтуватися в існуючому масиві правових вимог та обмежень, особливо з урахуванням динамічності енергетичного, земельного, містобудівного та екологічного законодавства.

Процес надання земельних ділянок для енергетичних об'єктів починається з вибору території, яка буде оптимальною для таких цілей. На жаль, в законодавстві не зазначені критерії, якими необхідно керуватися під час організації такого землекористування. Вбачається, при виборі відповідних територій, має бути врахований комплекс економічних, екологічних, містобудівних і соціальних факторів з дотриманням принципу пріоритетності вимог екологічної безпеки.

На даний час реалізація енергетичних проєктів та надання земельних ділянок для майбутнього будівництва є можливою лише в разі їх відповідності планувальним засадам розвитку території, а саме наявності затвердженої містобудівної документації. Так, передача (надання) земельних ділянок у власність чи користування фізичним або юридичним особам для містобудівних потреб із земель державної або комунальної власності допускається за умови, що відповідні земельні ділянки розташовані в межах території, щодо якої затверджено принаймні один із таких видів містобудівної документації на місцевому рівні: а) комплексний план, складовою частиною якого є план зонування території; б) генеральний план населеного пункту, складовою якого є план зонування території; в) план зонування території як окремий вид містобудівної документації на місцевому рівні, затверджений до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель»; г) детальний план території [1].

Винятком з цього законодавчого правила є надання земельних ділянок для розміщення технічних засобів та/або споруд лінійних об'єктів енергетичної інфраструктури. Зазначене виключення є безперечно позитивним, оскільки значно спрощує земельно-правову процедуру надання земельних ділянок для багатьох енергетичних об'єктів, спрямованих на організацію передачі енергії.

Крім того, важливою законодавчою новелою слід вважати можливість розміщення лінійних об'єктів енергетичної інфраструктури на земельних ділянках усіх категорій земель без зміни їх цільового призначення. Одночасно спрощення зазнав процес надання земельних ділянок для потреб будівництва об'єктів альтернативної енергетики з використанням енергії сонця, вітру, гідроенергії тощо. Він полягає в дозволі розміщення зазначених об'єктів не лише на землях енергетики, а в межах усієї загальної категорії земель промисловості, транспорту, електронних комунікації, енергетики, оборони та іншого призначення.

Необхідною умовою для реалізації права на будівництво та експлуатацію об'єкта енергетичної інфраструктури є набуття відповідних прав на земельну ділянку – права власності чи користування (оренди; земельного сервітуту). Отже, наступним кроком є безпосереднє надання земельних ділянок для зазначеної мети. Особливості такого надання передбачені Розділом III Закону України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів»

[2]. Згідно його норм, земельні ділянки для потреб енергетики надаються у власність або користування з земель державної та комунальної власності на підставі рішень органів виконавчої влади або місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень та в порядку, передбаченому Земельним кодексом України.

За загальним правилом, встановленим земельним законодавством, у випадку продажу чи передачі в користування (оренду, суперфіцій, емфітевзис) земельних ділянок державної чи комунальної власності застосовуються конкурентні засади відчуження земельних ділянок. Разом з цим, одним із виключень з цього правила, згідно ЗК України (абз. 13 ч. 2 ст. 134) є «будівництво, обслуговування об'єктів інженерної, транспортної, енергетичної інфраструктури, мультимодальних терміналів, електронних комунікаційних мереж та об'єктів дорожнього господарства (крім об'єктів дорожнього сервісу)» [3]. Отже, задля забезпечення державних, громадських і приватних інтересів, потреба у спорудженні та/або утриманні об'єктів енергетичної інфраструктури на визначених земельних ділянках, яка є підставою для їх передачі у власність чи користування, звільняє сторону таких правовідносин від обов'язку проводити земельні торги.

Розміщення та подальша експлуатація об'єктів енергетики потенційно здатні здійснювати серйозний екологічний вплив на довкілля і здоров'я людини. Саме тому, наразі ефективне розв'язання проблем забезпечення екологічної та соціальної безпеки функціонування об'єктів енергетики пов'язано з особливостями правового регулювання процедури оцінки впливу на довкілля, яка є частиною процедури проектування об'єктів будівництва та отримання дозволу на виконання будівельних робіт. Навіть об'єкти альтернативної енергетики, які є різновидом енергогенеруючих підприємств, – не є абсолютно дружніми для довкілля, і здатні чинити негативний вплив на довкілля, проте такий вплив набагато менший порівняно з об'єктами традиційної енергетики. Виключення становить використання сонячної енергії для виробництва електроенергії, адже розміщення сонячних панелей та обладнання, за загальними правилами, не несе в собі відчутних ризиків для довкілля. Зокрема, Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» не вимагає необхідності проведення такої оцінки під час планування та будівництва сонячних електростанцій, на відміну від вітро- та гідроенергетичних станцій [4]. Отже, нині еколого-правові норми інтегровані в містобудівне законодавство і разом складають єдиний правовий механізм правового регулювання.

Стрімке зростання потреб у землях енергетики свідчить про нагальну потребу системного оновлення законодавчих засад їх надання, оскільки чинне правове регулювання не відповідає сучасним і перспективним потребам розвитку галузі. Наразі вітчизняне законодавство характеризується фрагментарністю, обмежуючись окремими положеннями містобудівного та галузевого характеру, зокрема щодо обов'язковості містобудівної документації, можливості розміщення об'єктів відновлюваної енергетики в межах загальної категорії земель, а також спрощеного використання земель різних категорій для розміщення лінійних об'єктів енергетики.

Список використаних джерел:

1. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 34. Ст. 343.
2. Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів : Закон України від 09 липня 2010 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 1. Ст. 1.
3. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27
4. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 травня 2017 року. *Офіційний вісник України*. 2017. № 50. Ст. 1549.

Ключові слова: землі енергетики, земельна ділянка, земельне законодавство, енергетика, право власності, містобудівна документація.

Key words: energy land, land plot, land legislation, energy, property rights, urban planning documentation.

Чумаченко Інна Євгенівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри земельного, екологічного та енергетичного права, кандидат
юридичних наук, доцент*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕКОСИСТЕМНОГО ВИМІРУ ЛІСОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Сучасні виклики, зумовлені зміною клімату, втратою біорізноманіття та наслідками воєнних дій, зумовлюють нагальну необхідність перегляду та вдосконалення правового регулювання суспільних відносин щодо охорони, відтворення та сталого використання лісових ресурсів. Разом з тим, лісові правовідносини, традиційно орієнтовані на ресурсне використання, набувають нового – екосистемного – виміру, що передбачає врахування лісів як цілісних функціональних систем.

Відповідно до Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року, затверджених Законом України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII, стратегічною метою державної екологічної політики є досягнення належного (доброго) екологічного стану довкілля шляхом інтеграції екосистемного підходу в усі напрями соціально-економічного розвитку держави [1]. Такий підхід спрямований на забезпечення реалізації конституційного права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля, впровадження принципів сталого (збалансованого) природокористування, а також збереження, відновлення і підтримання цілісності природних екосистем.

Екосистемний підхід виник у міжнародному праві як стратегія комплексного управління земельними, водними та біологічними ресурсами для їх збереження